

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA
NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽĪSTAMI

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA

VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO
FONDO 2017 METŲ KONSOLIDUOTŲJŲ
FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO
ATASKAITŲ RINKINIŲ TEISINGUMO BEI
LĖŠŲ IR TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR
DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO
VERTINIMAS

2018 m. spalio 1 d.

Nr. FA-2018-P-6-4-8-1

Valstybės kontrolės – aukščiausiosios valstybinio audito institucijos – pagrindinė funkcija – prižiūrėti, ar teisėtai ir efektyviai valdomi ir naudojami valstybės finansai bei kitas turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas. Aukščiausioji audito institucija, teikdama audito pastebėjimus ir rekomendacijas, siekia didinti viešojo sektoriaus efektyvumą ir jo kuriamą naudą visuomenei, o savo darbui keldama aukščiausius kokybės reikalavimus – būti pavyzdžiu visam viešajam sektoriui.

Valstybinio socialinio draudimo fondo 2017 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio teisingumo bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo auditą atliko:

Jolanta Morozovienė (grupės vadovė), Aina Aleškevičienė, Rūta Grybaitė, Paulius Bakaitis, Jolanta Balionienė.

Valstybinio audito ataskaita pateikta: Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

---

TURINYS

PAGRINDINIAI FAKTAI	4
SANTRAUKA	5
ĮŽANGA	8
AUDITO REZULTATAI	10
1. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS	10
1.1. Ataskaitų rinkiniuose yra reikšmingų iškraipymų	10
1.2. VSDF buhalterinės apskaitos sistema nesuteikia pakankamos informacijos svarbiems sprendimams priimti	12
1.3. Ataskaitas rengiančių subjektų turi būti mažiau	13
2. BŪTINA KUO SKUBIAU PERŽIŪRĖTI IR PAPILDYTI FONDO VEIKLOS TEISINĮ REGLAMENTAVIMĄ	16
2.1. Socialinio draudimo sistema dar neišgryninta	16
2.2. Rezervo fondas dar nepradėtas kaupti	16
2.3. Teisės aktų nuostatos dėl VSDF kitų fondų administravimo nesuderintos	18
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS	19
PRIEDAI	21
1 priedas. Audito apimtis ir metodai	21
2 priedas. Santrumpos ir sąvokos	25

PAGRINDINIAI FAKTAI

 3,8 mlrd. Eur

– tokia Valstybinio socialinio draudimo fondo gautų pajamų suma.

 3,7 mlrd. Eur

– tokia iš Valstybinio socialinio draudimo fondo patirtų sąnaudų suma.

 0 Eur

– tiek sukaupta Valstybinio socialinio draudimo rezerviniame fonde.

 >2

– tiek kartų skiriasi rezultatas tuo pačiu principu sudarytose ataskaitose.

 13

– tiek juridinių asmenų administruoja vieną fondą.

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymu¹ ir Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu², atlikome Valstybinio socialinio draudimo fondo 2017 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių teisingumo ir lėšų bei turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo atrinktose audituoti srityse vertinimo auditą.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus, tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pareiškama audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito apimtis ir metodai“ (21 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

1. VSDF 2017 metų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniuose nustatėme reikšmingų iškraipymų

VSDF valdybos pateikti 2017 metų rezultatai biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkiniuose skiriasi beveik 2 kartus – nuo 106,7 mln. Eur pelno biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje iki 91,3 mln. Eur deficito finansinių ataskaitų rinkinyje, nors šių ataskaitų sudarymo apskaitos principai vienodi. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys sudarytas nesilaikant buhalterinei apskaitai keliamų reikalavimų, nes dalis duomenų pateikta ne iš apskaitos registru. Jame nurodytas apskaitos duomenimis nepagrįstas VSDF sukauptas rezultatas (3 359,4 mln. Eur deficitas), kuris yra 8 mln. mažesnis už rezultatą, nurodytą kitame – finansinių ataskaitų – rinkinyje (3 367,4 mln. Eur deficitas), sudarytame pagal tą patį kaupimo principą (1.1 poskyris).

VSDF finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai sudaryti nesilaikant ir Viešojo sektoriaus įstatyme nustatyto subjekto principo, nes juose pateikta ir kitų fondų, kuriuos arba jų įmokas administruoja fondo valdyba (IDIF, GF, PSDF), informacija. Dėl šios priežasties ataskaitų rinkiniai neinformatyvūs – neatskleidžia VSDF duomenų (1.1 poskyris).

2. VSDF buhalterinės apskaitos sistema nesuteikia pakankamos informacijos svarbiems sprendimams priimti

Dabartinė VSDF buhalterinės apskaitos sistema turi būti pertvarkyta, kad būtų tinkama patikimam finansinių ataskaitų rinkiniui sudaryti, svarbiems sprendimams priimti ir neklaidintų vartotojų. Netikslinga sudaryti du ataskaitų rinkinius vadovaujantis tais pačiais apskaitos principais. Vartotojams turėtų būti pateikiamas vienas kaupimo principu

¹ Valstybės kontrolės įstatymas, 9 str. 1 d. 4 p.

² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str.

sudarytas ataskaitų rinkinys, jo ataskaitose pateikiant visus svarbius fondo biudžeto vykdymo duomenis.

VSDF netvarkoma atskirų draudimo rūšių kaupimo apskaita. VSDF biudžeto rodiklių įstatymu yra patvirtinami ne tik bendrieji įmokų tarifai, bet ir jų dydžiai, taikomi atskiroms socialinio draudimo rūšims. Vadinasi, svarbu žinoti ne tik bendrąjį einamųjų metų ir sukauptą rezultatą – ne mažiau svarbu įvertinti sukauptą rezultatą pagal atskiras draudimo rūšis. Ši apskaitos informacija visada buvo reikalinga tinkamiems biudžeto planavimo sprendimams priimti ir tapo ypač aktuali, priėmus sprendimą kaupti socialinio draudimo rezervinį fondą ir indeksuoti pensijas (1.2 poskyris).

3. Valstybinio socialinio draudimo fondą administruojančios įstaigos turi prisijungti prie Vyriausybės vykdomo įstaigų optimizavimo proceso

Dėl VSDF administruojančių įstaigų suskirstymo į atskirus juridinius asmenis patiriama pridėtinės vertės nesukuriančių nereikalingų fondo administravimo sąnaudų. Ataskaitų konsolidavimo procese dalyvauja VSDF valdyba ir 12 jai pavaldžių fondo administravimo įstaigų, kurios sudaro 38 vnt. finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių. Tai nereikalingai apsunkina VSDF valdybos ir Finansų ministerijos veiklą rengiant ir konsoliduojant žemiausiojo lygio ataskaitas. VSDF valdybai prisijungus prie Vyriausybės programoje numatytų viešojo sektoriaus įstaigų sistemos optimizavimo iniciatyvų įgyvendinimo, VSDF visoje Lietuvos teritorijoje galėtų administruoti viena VSDF įstaiga ir optimizavusi apskaitos procesą, sudaryti tik vieną ataskaitų rinkinį (1.3 poskyris).

4. Valstybinio socialinio draudimo sistema dar neišgryninta

Ankstesnių auditų metu esame atkreipę dėmesį į tai, kad socialinės politikos srityje valstybė teisės aktais prisiima įsipareigojimus, bet neužtikrina jų tinkamo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis – jie finansuojami iš VSDF lėšų. Pensijų socialinio draudimo lėšomis mokamos išmokos, turinčios socialinės paramos požymių: maitintojo netekimo, ištarnauto laiko ir invalidumo pensijos, kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas, išmokos mirusius pensijų gavėjus laidojusiems asmenims. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija įsipareigojo iki 2018 metų pabaigos atlikti Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymo, kuris nekeistas šešiolika metų, teisinio reguliavimo stebėseną ir, atsižvelgusi į rezultatus, priimti sprendimą tobulinti teisinį reguliavimą, apibrėžti valstybinio socialinio draudimo rūšių principus ir jų taikymo apimtį, siekiant atskirti valstybinio socialinio draudimo ir socialinės paramos dalis (2.1 poskyris).

5. VSD rezervinis fondas dar nepradėtas kaupti

2008 metais prasidėjus ekonomikos krizei, nebuvo sukaupta pakankamai Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo lėšų, kurios tuo metu buvo labai reikalingos tiek pensijoms, tiek kitoms socialinio draudimo išmokoms mokėti. VSDF biudžeto deficitas augo. Priimtuose socialinį modelį įgyvendinančiuose įstatymuose buvo numatyta sukurti Valstybinio socialinio draudimo rezervinį fondą kaip pagalbos priemonę kitos ekonomikos krizės šalyje atveju. Šį fondą pradėti kaupti buvo tikimasi dar 2017 metais, tačiau fonde lėšų nesukaupta (2.2 poskyris).

6. Teisės aktų nuostatos dėl VSDF kitų fondų administravimo nesuderintos

VSDF valdyba administruoja PSDF įmokas, GF ir IDIF įmokas ir išmokas ir už tai iš jų gauna VSDF veiklos sąnaudų kompensacijas. Įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų

nuostatos dėl šių fondų lėšų apskaičiavimo ir naudojimo nepagrįstai skirtingos ir tai sukelia jų praktinio taikymo ir aiškinimo sunkumų, apsunkina visų šių fondų biudžetų vykdymo procesus. Apie nesuderintas teisės aktų nuostatas audito metu informavome³ Socialinių reikalų ir darbo, Sveikatos apsaugos ir Finansų ministerijas ir rekomendavome, rengiant 2019 ir vėlesnių metų biudžetus, jas suderinti (2.3 poskyris).

Rekomendacijos

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

1. Siekiant užtikrinti patikimos finansinės informacijos pateikimą vartotojams, optimizuoti buhalterinės apskaitos ir ataskaitų sudarymo procesą: atsisakyti rengti du ataskaitų rinkinius tuo pačiu kaupimo principu ir pateikti svarbius fondo vykdymo duomenis viename ataskaitų rinkinyje (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
2. Siekiant optimizuoti fondo veiklą ir supaprastinti fondo valdymo struktūrą, į vieną juridinį asmenį sujungti 13 šiuo metu veikiančių fondo administravimo įstaigų (3-asis pagrindinis audito rezultatas).

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai

3. Taikyti tokius buhalterinės apskaitos metodus / tvarką, kad būtų užtikrinta, jog sukauptas rezultatas bus pateikiamas pagal atskiras socialinio draudimo rūšis (atsižvelgiant į tai, kad įstatymu yra patvirtinami ne tik bendrieji įmokų tarifai, bet ir jų dydžiai, taikomi tam tikroms socialinio draudimo rūšims) (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
4. Peržiūrėti ir patikslinti VSDF pasirinktus nuvertėjimo apskaitos metodus, kad būtų taikomos tinkamos ir pagrįstos prielaidos vertinant gautinų sumų nuvertėjimą (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
5. Peržiūrėti ir patikslinti VSDF apskaitos organizavimo procesą, kad VSDF, PSDF, GF ir IDIF duomenys būtų pateikti finansinėse ataskaitose, laikantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme įtvirtinto subjekto principo (1-asis pagrindinis audito rezultatas).

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (19 psl.).

³ Valstybės kontrolės 2018-08-17 raštas Nr. S-(6-5032)-689 „Dėl nustatytų dalykų“.

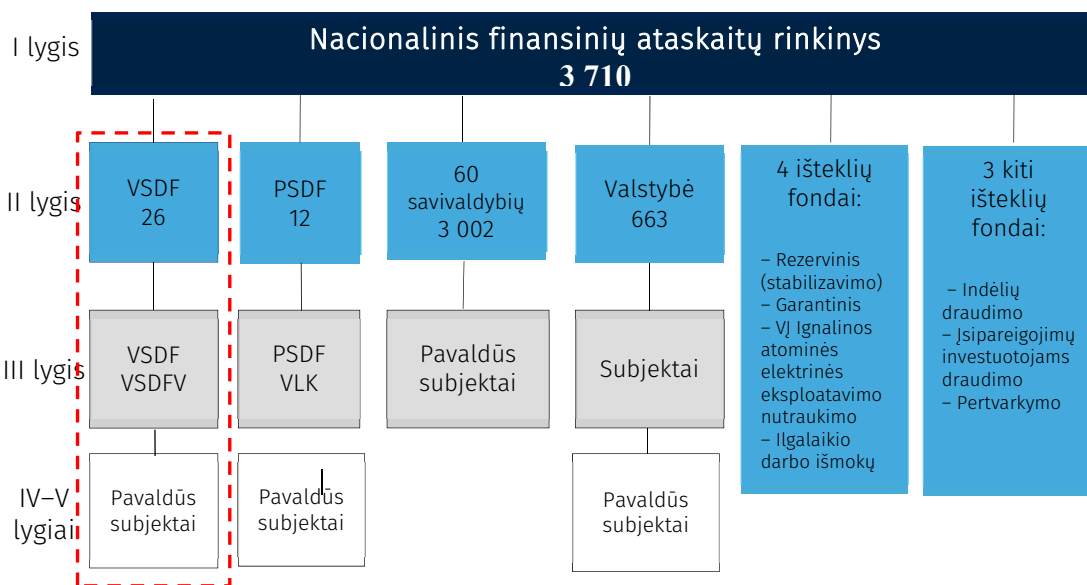
JŽANGA

Valstybės kontrolė⁴ kiekvienais metais atlieka Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą ir teikia Seimui audito išvadą ir ataskaitą.

VSDF administruoja ir metinį ataskaitų rinkinį rengia Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, fondo valdybos teritoriniai skyriai ir kitos fondo valdybos įstaigos: Užsienio išmokų tarnyba ir Karinių ir joms prilygintų struktūrų skyrius. Vadovaujantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymu, Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys – tai fondo administravimo įstaigų, fondo ir jo administravimo įstaigų kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys, ir fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami šio fondo biudžeto vykdymo duomenys.

VSDF finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose konsoliduojamos 26 viešojo sektoriaus subjektų (fondo valdybai pavaldžių įstaigų administruojamų 13 išteklių fondų ir 13 fondų administravimo įstaigų) ataskaitos (žr. 1 pav.).

1 pav. Konsolidavimo lygiai ir VSDF finansinių ataskaitų rinkinys nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio sudėtyje

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą fondo metinių ataskaitų rinkinys ne vėliau kaip iki kitų metų spalio 1 d. teikiamas Vyriausybei, kuri, pritarusi ataskaitų rinkiniui, teikia jį Seimui ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Valstybės kontrolė ne vėliau kaip iki spalio 1 d. Vyriausybei ir ne vėliau kaip iki spalio 10 d. Seimui pateikia valstybinio audito išvadą ir audito ataskaitas dėl audituotų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių⁵.

Fondo valdymo sistemoje dalyvauja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, rengianti teisės aktų projektus socialinio draudimo politikos srityje, kontroliuojanti fondo valdybos

⁴ Valstybės kontrolės įstatymas, 9 str.

⁵ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 30 str. 3 d., 32 str. 6 ir 7 d.

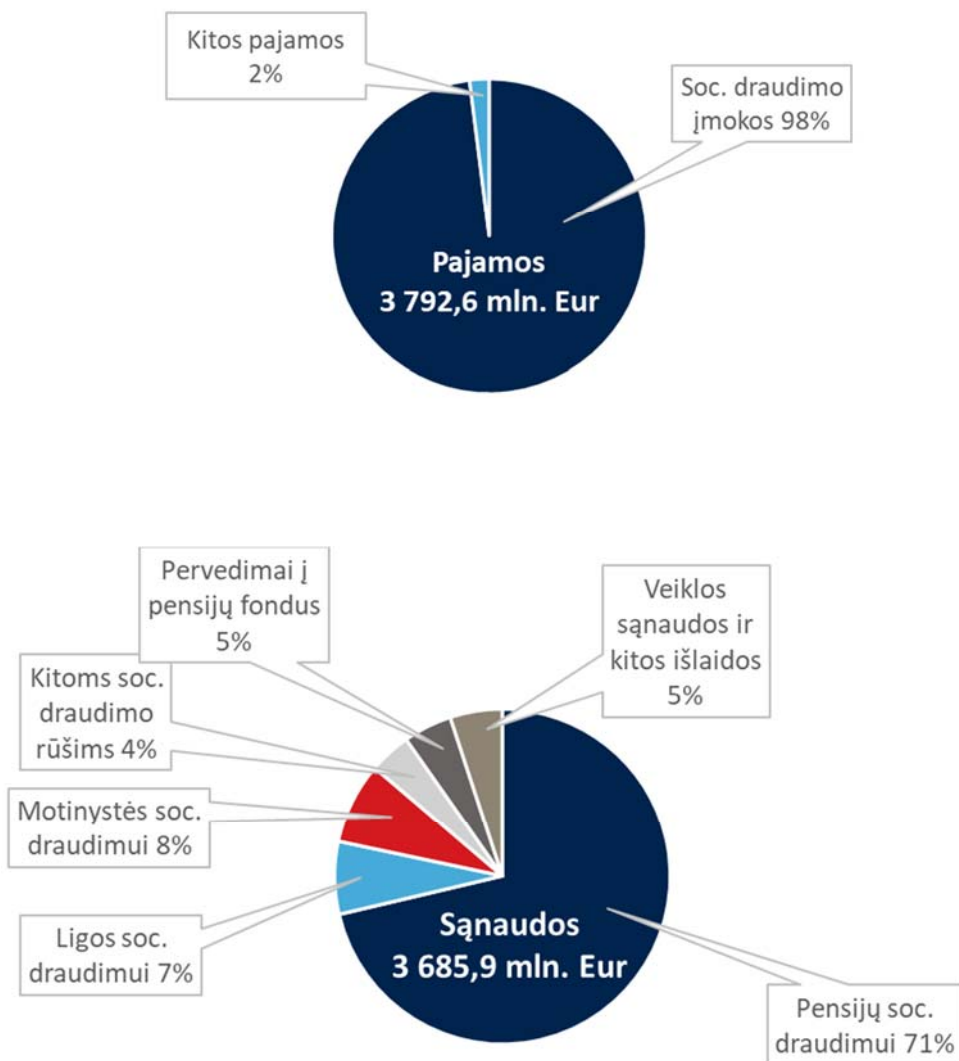
veiklą, vykdanči kitas šios srities funkcijas, ir fondo taryba, nagrinėjanti ir priimanti sprendimus socialinio draudimo politikos įgyvendinimo klausimais.

Valstybinio socialinio draudimo įstatyme nustatyta, kad minėtas fondas – tai centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžete ir naudojami valstybiniam socialiniam pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti.

VSDF biudžetas buvo vykdomas vadovaujantis VSDF biudžeto 2017 metų rodiklių patvirtinimo įstatymu⁶. Šiuo įstatymu buvo patvirtintos šio fondo 2017 metų biudžeto pajamos, piniginės įplaukos ir sąnaudos. VSDF 2017 metų biudžeto vykdymo ataskaitų duomenys – pajamos ir sąnaudos – pateikti 2 paveiksle.

Informacija apie audito apimtį ir metodus pateikta 1 priede.

2 pav. Audituočių VSDF biudžeto vykdymo ataskaitų duomenys apie pajamas ir sąnaudas 2017 metais, tūkst. Eur

⁶ Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2017 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas.

AUDITO REZULTATAI

1. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ IR BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIŲ VERTINIMAS

1.1. Ataskaitų rinkiniuose yra reikšmingų iškraipymų

Pagal tuos pačius apskaitos principus sudarytų ataskaitų rinkinių rezultatai skirtingi

1. VSDF, įgyvendindamas Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo⁷ ir šio fondo veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, iš buhalterinės apskaitos duomenų turi sudaryti du ataskaitų rinkinius – konsoliduotuosius biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinius, vadovaudamasis tais pačiais buhalterinei apskaitai taikomais apskaitos principais. Pagal VSDF biudžeto sandaros įstatymą⁸ dviejų ataskaitų rinkinių imtis (duomenų aibės) turi būti vienoda ir atspindėti tą patį ataskaitinį laikotarpį, tik tų duomenų pateikimo forma / sugrupavimas ataskaitose skirtingas. Taigi pagal tuos pačius apskaitos principus parengtų ir tą pačią duomenų aibę apimančių ataskaitų rezultatai turėtų būti vienodi. Tačiau VSDF valdybos pateikti 2017 metų rezultatai skiriasi beveik 2 kartus – nuo 106,7 mln. Eur grynojo paviršio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje iki 91,3 mln. Eur deficito finansinių ataskaitų rinkinyje.
2. BVAR sudarytas nesilaikant buhalterinei apskaitai keliamų reikalavimų⁹, nes dalis duomenų rinkinyje pateikta ne iš apskaitos registru (atskira buhalterinė apskaita, skirta biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniui sudaryti, netvarkoma). Taip BVAR nenurodyta 3,4 mln. Eur apskaičiuotų veiklos sąnaudų¹⁰ ir nurodytas apskaitos duomenimis nepagrįstas VSDF sukauptas rezultatas (3 359,4 mln. Eur deficitas). Šis rezultatas yra 8 mln. mažesnis už rezultatą, nurodytą kitame – finansinių ataskaitų – rinkinyje (3 367,4 mln. Eur deficitas), sudarytame pagal tą patį kaupimo principą.

Sudarant VSDF ataskaitų rinkinius nesilaikyta subjekto principo

3. Tvarkydami buhalterinę apskaitą ir sudarydami finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius VSS turi vadovautis bendraisiais apskaitos principais, tarp jų –

⁷ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 3 str. 2 ir 3 d.

⁸ VSDF biudžeto sandaros įstatymas, 3 str. (biudžeto pajamos sudaro ne tik draudėjų, apdraustųjų įmokos, asignavimai iš valstybės biudžeto ir (ar) kitų valstybės piniginių išteklių, bet ir visos kitos fondo veiklos pajamos); 5 str. (biudžeto išlaidas sudaro pagrindinės įvairių rūšių socialinio draudimo išlaidos ir veiklos sąnaudos).

⁹ Buhalterinės apskaitos įstatymas, 17 str. (finansines ataskaitas sudaryti pagal sąskaitų duomenis); 6 str. 3 d. (ūkio subjektai apskaitai tvarkyti turi taikyti dvejybinio įrašo būdą).

¹⁰ 884,3 tūkst. Eur darbo užmokesčio, 1 201,8 tūkst. Eur Užimtumo fondo finansavimo sąnaudų, 1 198,0 tūkst. Eur ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir amortizacijos sąnaudų.

subjekto principu¹¹: VSS apskaitoje registruojamas tik to subjekto nuosavas ir patikėjimo teise valdomas, naudojamas ir disponuojamas turtas, finansavimo sumos ir įsipareigojimai, pajamos ir sąnaudos. Nustatėme, kad VSDF valdyba nesilaikė subjekto principo ir savo finansinėse ataskaitose pateikė ir kitų administruojamų fondų duomenis.

4. VSDF valdyba administruoja Garantinį ir Ilgalaikio darbo išmokų fondus, organizuoja ir tvarko šių fondų buhalterinę apskaitą, administruoja PSDF įmokų surinkimą, kartu su kitomis VSDF administravimo įstaigomis disponuoja informacija apie darbdavių į PSDF (9 proc. dydžio), Garantinį (0,2 proc. dydžio) ir Ilgalaikio darbo išmokų (0,5 proc. dydžio) fondus mokamas ir iš jų gautinas įmokų sumas, jas įtraukia į VSDF apskaitą, įvertina šių įmokų nuvertėjimą ir rodo VSDF finansinių ataskaitų rinkinyje, tačiau pagal pasirinktą apskaitos politiką ir apskaitos vedimo tvarką šių nuvertėjimo sumų nepateikia GF ir IDIF finansinių ataskaitų rinkiniuose ir apie šias sumas neinformuoja PSDF. Dėl šios priežasties PSDF, GF ir IDIF finansinių ataskaitų rinkiniuose pagal 2017-12-31 duomenis nuvertėjimo sumų sąnaudos nurodytos mažesnės, o VSDF finansinių ataskaitų rinkinyje – didesnės. Be to, fondų aiškinamuosiuose raštuose ne iki galo atskleista informacija apie per vienerius metus gautinas sumas – neparodytas jų nuvertėjimas. Jis parodo mokumo problemas, iš dalies – fondo administratoriaus veiklos efektyvumą, todėl informacijos nepateikimas klaidina ataskaitų vartotojus. VSDF skaičiavimais, nuvertėjimo sąnaudos sudarė 24 mln. Eur: PSDF – 23 mln. Eur, Garantinio fondo – 0,3 mln. Eur, Ilgalaikio darbo išmokų fondo – 0,7 mln. Eur.
5. Dėl subjekto principo nesilaikymo VSDF 2017 metų konsoliduotoji pinigų įplaukų ir išlaidų ataskaita neinformatyvi, joje nurodytos ne tik VSDF, bet ir kitų administruojamų fondų lėšos, o lėšų likutis pagal jų savininkus (fondus) neparodytas.

Pajamų ir sąnaudų vertė iškraipyta dėl netinkamų apskaitos metodų ir prielaidų

6. Vadovaudamasis teisės aktais¹², VSS turi pasirinkti tokius apskaitos metodus, kuriuos taikant VSS turto, finansavimo sumų ir įsipareigojimų, pajamų ir sąnaudų vertė nebūtų nepagrįstai padidinta ar nepagrįstai sumažinta. Nustatėme, kad VSDF pasirinkti apskaitinių įverčių – atidėjinių ir gautinų sumų nuvertėjimo – skaičiavimo metodai sumažina sąnaudas ir atitinkamai pagerina einamųjų metų rezultata.

2017 metais VSDF apskaičiuota 27,7 mln. Eur atidėjinių (socialinio draudimo sąnaudų ir su jomis susijusių įsipareigojimų). Jie apskaičiuoti pagal istorinius vidutinius duomenis¹³, ne visais atvejais vadovaujantis pagrįstomis prielaidomis, todėl socialinio draudimo sąnaudos 2017 metais sumažintos mažiausiai 5 mln. Eur.

VSDF ne visais atvejais pasirinko tinkamus apskaitos metodus ir prielaidas apskaitoje užregistruotų gautinų sumų nuvertėjimui apskaičiuoti. 2017 metais į sąnaudas nurašyti

¹¹ Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 3 str. 2 d., 4 str.

¹² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 11 str., 1-asis VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“, 25.1 p.

¹³ VSDF valdybos direktoriaus 2018-02-27 įsakymas Nr.V-92 „Dėl Socialinio draudimo rūšių išmokų atidėjinių ir įsipareigojimų skaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

VSDF gautinų sumų dydis nesudarė vieno procento. Palyginimui: tik nuo 2017 metų vidurio pradėjusio veikti IDIF gautinų sumų nurašyta į sąnaudas 17 proc. (1 lentelė).

1 lentelė. 2017 m. įmokų nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudų paskirstymas tarp fondų, tūkst. Eur.

2017 m.	VSDF	PSDF	IDIF	GF
Pajamos (priskaitymai)	3 660 232,4	1 170 859,66	24 611,65	18 967,86
Gautinos sumos	265 773,71	208 905,98	4 331,1	1 737,9
Nuvertėjimo ir nurašytų sumų sąnaudos	2 198,0	27 094,86	733,03	301,93
Nuvertėjimo dalis, proc. nuo pajamų	0,06	2,3	2,98	1,6
Nuvertėjimo dalis, proc. nuo gautinų sumų	0,83	13	17	17,4

Šaltinis – Valstybės kontrolė pagal 2017 m. VSDF duomenis

Taigi VSDF 2017 metų finansinėse ataskaitose nurodytos netikslios socialinio draudimo sąnaudos, o pasirinkti netinkami apskaitinių įverčių – atidėjinių ir gautinų sumų – nuvertėjimo skaičiavimo metodai ir prielaidos turi įtakos einamųjų metų rezultatui. Vien žinomas iškraipymų dydis (3,4 mln. Eur apskaičiuotų veiklos sąnaudų, 5 mln. Eur atidėjinių) pagerina veiklos rezultatą mažiausiai 7,9 proc. punkto.

VSAFAS nurodo, kad kiekvieno apskaitinio įverčio skaičiavimas ir tam naudotos prielaidos turi būti pagrįsti, todėl VSDF valdyba turi peržiūrėti taikomas tvarkas.

- Nustatėme, kad VSDF konsoliduotojoje veiklos rezultatų ataskaitoje nenurodyta 11,29 mln. Eur fondo darbuotojų socialinio draudimo įmokų suma, nes nepagrįstai buvo atlikti VSDF pajamų ir VSDF administravimo veiklos sąnaudų eliminavimo įrašai rengiant konsoliduotąsias finansines ataskaitas. Šia suma minėtoje ataskaitoje nepagrįstai sumažintos tiek pajamos, tiek sąnaudos.
- Ankstesnių auditų metu¹⁴ buvo konstatuota, kad kaupimo principas nebuvo nuosekliai taikytas sudarant biudžeto vykdymo ataskaitą – neparodytos menamų palūkanų pajamos ir sąnaudos, susidariusios dėl beprocenčių paskolų savikainos ir amortizuotos savikainos skirtumo, tačiau tokios pajamos ir sąnaudos nurodytos kaupimo principu sudarytoje veiklos rezultatų ataskaitoje. Priėmus sprendimą nuo 2018-01-01 VSDF skolą perkelti į valstybės išdą, 2017 metų pabaigoje buvo patikslinta beprocenčių paskolų amortizacija ir taip eliminuota šios ūkinės operacijos (beprocenčių paskolos gavimo) įtaka fondo veiklos rezultatui, nurodytam tik veiklos rezultatų ataskaitoje. Dėl to šioje ataskaitoje 2017 metų rezultatas pablogėjo 197,8 mln. Eur.

1.2. VSDF buhalterinės apskaitos sistema nesuteikia pakankamos informacijos svarbiems sprendimams priimti

- Atsižvelgiant į šio audito metu nustatytus dalykus, mūsų nuomone, netikslinga sudaryti du ataskaitų rinkinius vadovaujantis tais pačiais apskaitos principais. Vartotojams turėtų būti pateikiamas vienas kaupimo principu sudarytas ataskaitų rinkinys, į jo ataskaitas įtraukiant svarbius fondo biudžeto vykdymo duomenis

¹⁴ Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2016 metų ataskaitų rinkinio teisingumas bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas“, 2017-09-29 Nr. FA-2017-P-10-11-5-1.

(pakeičiant / papildant dabar galiojančias, pagal VSAFAS parengtas finansinių ataskaitų rinkinio ataskaitų formas).

10. Galima teigti, kad dabartinė VSDF buhalterinės apskaitos sistema neatitinka buhalterinės apskaitos apibrėžties turinio¹⁵, nurodančio, kad tai turi būti sistema, skirta gauti informacijai, reikalingai ekonominiams sprendimams priimti ir (arba) finansinių ataskaitų rinkiniui sudaryti. Jau buvo minėta, kad dalis duomenų į biudžeto vykdymo ataskaitas įrašoma ne iš apskaitos registru. Kita problema – netvarkoma atskirų draudimo rūšių kaupimo apskaita. Atitinkamų metų rodiklių įstatymu yra patvirtinami ne tik bendrieji įmokų tarifai, bet ir jų dydžiai, taikomi atskiroms socialinio draudimo rūšims – pensijų, ligos ir motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų socialiniam draudimui. Vadinasi, svarbu žinoti ne tik bendrąjį einamųjų metų ir sukauptą rezultatą – ne mažiau svarbu turėti ir vertinti sukauptą rezultatą pagal atskiras draudimo rūšis. Ši apskaitos informacija visada buvo reikalinga tinkamiems biudžeto planavimo sprendimams priimti ir tapo ypač aktuali, priėmus sprendimą kaupti nuo bendro pajamų ir išlaidų rezultato priklausantį socialinio draudimo rezervinį fondą ir taikyti nuo pensijų įplaukų ir išmokų santykio priklausantį pensijų indeksavimą¹⁶. Pažymėtina, kad buhalterinės apskaitos formą pasirenka pats juridinis asmuo, jos nereglamentuoja teisės aktai, tačiau sėkmingai pasirinktas labiausiai veiklos poreikius atitinkantis apskaitos organizavimo būdas padeda priimti teisingus valdymo sprendimus.

1.3. Ataskaitas rengiančių subjektų turi būti mažiau

11. Lietuvos viešajame sektoriuje yra daugiau kaip pusketvirto tūkstančio įstaigų, kurios, veikdamos kaip atskirti juridiniai vienetai, pagal nustatytą tvarką privalo rengti ir periodiškai teikti savo finansinių ir biudžeto vykdymo duomenų ataskaitas.
12. Siekdama¹⁷ stiprinti strateginį mąstymą viešojo valdymo institucijose ir gerinti jų valdymą, taip pat racionaliau naudoti valstybės biudžeto lėšas, Vyriausybė šiuo metu įgyvendina viešojo sektoriaus įstaigų sistemos optimizavimo iniciatyvas, skirtas viešojo sektoriaus organizacijų skaičiui sumažinti, reorganizuojant teritoriniu principu veikiančias įstaigas, taip pat ir pertvarkant kitas įstaigas. 2015–2017 metais institucinė sąranga buvo patobulinta pertvarkius Finansų, Kultūros, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Teisingumo, Vidaus reikalų ministerijų įstaigas, o 2018 metais tokia pertvarka tęsiama Aplinkos, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Teisingumo ministerijų valdymo srityse. Dėl vykdomų pertvarkų viešajame sektoriuje mažėja jo dalyvių, t. y. juridinių asmenų, ir atitinkamai mažėja apskaitą tvarkančių bei ataskaitas rengiančių subjektų skaičius, tačiau jis vis dar išlieka didelis.
13. Iki 2020 metų Vyriausybė numachi¹⁸ ne tik 15 proc. sumažinti viešojo sektoriaus įstaigų skaičių, bet ir optimizuoti jų vidinius procesus. Šiam tikslui pasiekti

¹⁵Buhalterinės apskaitos įstatymas, 2 str. 4 d.

¹⁶Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 35 str.; Socialinio draudimo pensijų įstatymas, 8 str.

¹⁷Vyriausybės 2012-02-07 nutarimas Nr. 171 „Dėl Viešojo valdymo tobulinimo 2012–2020 metų programos patvirtinimo“.

¹⁸Vyriausybės programos įgyvendinimo planas, Vyriausybės 2017-03-13 nutarimas Nr. 167, 3.1.1 darbas „Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos (institucinės sąrangos) optimizavimas“ ir 3.1.2 darbas „Viešojo sektoriaus įstaigų vidinių procesų optimizavimas“.

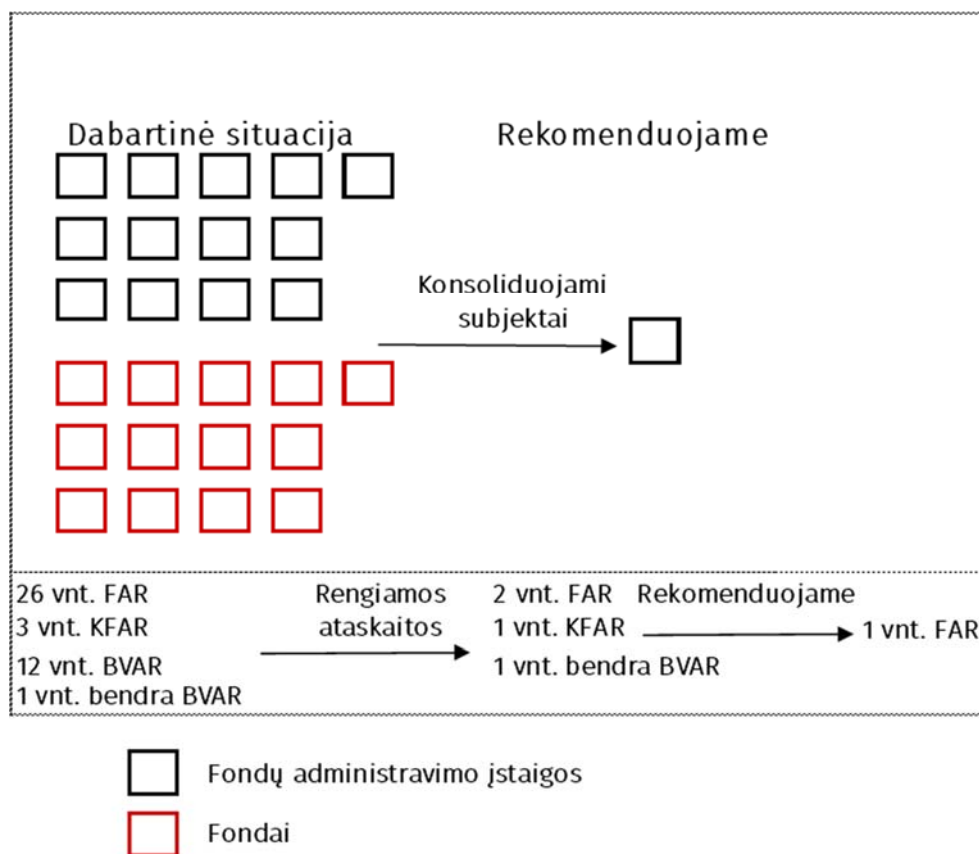
įgyvendinamas strateginis valstybės projektas¹⁹ – įkurtas²⁰ Nacionalinis bendrųjų funkcijų centras, kuris pirmame konsolidavimo etape 2018 metais sujungė 139 valstybinių įstaigų buhalterinę apskaitą. Antrąjį konsolidavimo etapą numatoma pradėti 2019, trečiąjį – 2020 metais. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos funkcijos konsolidavimas, taip pat suvienodintos informacinės sistemos, apskaitos metodai ir standartizuoti procesai leis sumažinti apskaitos klaidų skaičių.

14. Dėl Vyriausybės vykdomų pertvarkų matyti vykdomosios valdžios sistemos įstaigų skaičiaus mažėjimo tendencija, tačiau norime atkreipti dėmesį, kad taip pat galėtų mažėti Valstybinio socialinio draudimo fondo (VSDF) administravimo įstaigų skaičius. VSDF ataskaitų konsolidavimo procese dalyvauja daug subjektų – 26 vnt., todėl buhalterinės apskaitos organizavimo procesas be reikalo apsunkintas, sudarant žemesniojo lygio ataskaitų rinkinius. Dėl to ne tik VSDF valdybai, bet ir Finansų ministerijai, sudarančiai nacionalinį finansinių ataskaitų rinkinį, sunkiau konsoliduoti finansines ataskaitas.
15. Įvertinę VSDF vykdomas funkcijas, organizacinę struktūrą, fondo pajamų ir sąnaudų srautus, manome, kad fondo valdymo struktūra galėtų būti supaprastinta – visos 13 fondus administruojančių įstaigų galėtų būti sujungtos į vieną juridinį asmenį, kuris administruotų fondą. Tai leistų sumažinti vadovaujančiųjų ir bendrąsias funkcijas atliekančių (įstaigų veiklą prižiūrinčių) pareigybių skaičių fondų administravimo įstaigose, o buhalterinės apskaitos procesą padaryti centralizuotą ir paprastesnį, reikalaujantį mažesnių veiklos administravimo sąnaudų. VSDF valdybai pavaldžių įstaigų tiesiogines funkcijas galėtų atlikti teritoriniai padaliniai, neturintys juridinio asmens statuso, nes esminiai sprendimai dėl šių fondų lėšų panaudojimo priimami valdyboje centralizuotai, taip pat centralizuotai kaupiami ištekliai (pajamos), lėšos įtraukiamos į apskaitą vadovaujantis vienodais jų apskaitos principais, bendru jų sąskaitų planu, bendros yra ir jų informacinės sistemos. Esamos ir Valstybės kontrolės rekomenduojamos fondo valdymo ir atskaitomybės struktūros palyginimas pateiktas 3 paveiksle.

¹⁹ Strateginių projektų portfelį 2017-09-28 patvirtino Vyriausybės sudaryta Strateginių projektų portfelio komisija.

²⁰ Vyriausybės 2018-02-07 nutarimas Nr. 125 „Dėl biudžetinės įstaigos Nacionalinio bendrųjų funkcijų centro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“.

3 pav. Esamos ir rekomenduojamos VSDF valdymo ir atskaitomybės struktūros palyginimas

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Šio audito metu pateikus rekomendacijas VSDF valdybai, ji iki 2019-03-31 įsipareigojo²¹ pateikti veiklos optimizavimą, sujungiant šiuo metu veikiančių 13 fondo administravimo įstaigų į vieną juridinį asmenį, pagrindžiančius pasiūlymus ir sprendimo projektą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Taigi, VSDF valdybai prisijungus prie Vyriausybės programoje numatytų viešojo sektoriaus įstaigų sistemos optimizavimo iniciatyvų įgyvendinimo, VSDF visoje Lietuvos teritorijoje galėtų administruoti viena VSDF įstaiga ir, optimizavusi savo buhalterinės apskaitos procesą (plačiau – 1.2 dalyje), sudaryti tik vieną ataskaitų rinkinį.

Pažymime, kad iš esmės analogiškus pasiūlymus dėl Privalomojo sveikatos draudimo fondų administruojančių įstaigų ir jų sudaromų finansinių ataskaitų rinkinių skaičiaus sumažinimo pateikėme Valstybinei ligonių kasai ir Sveikatos apsaugos ministerijai.

²¹ VSDF valdybos 2018-04-06 raštas Nr. (1-38E) I-2143 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

2. BŪTINA KUO SKUBIAU PERŽIŪRĖTI IR PAPILDYTI FONDO VEIKLOS TEISINĮ REGLAMENTAVIMĄ

2.1. Socialinio draudimo sistema dar neišgryninta

16. Ankstesnio audito metu²² esame atkreipę dėmesį į tai, kad socialinės politikos srityje valstybė teisės aktais įsipareigojimus, bet neužtikrina jų tinkamo finansavimo valstybės biudžeto lėšomis – jie finansuojami iš Socialinio draudimo fondo kitiems tikslams skirtų lėšų. Dėl to pagrįstai abejojama priimamais sprendimais dėl fondo lėšų panaudojimo teisėtumo. Konstatavome²³, kad nėra bendrų valstybinio socialinio draudimo principų, kurie jį išskirtų iš visos socialinės apsaugos sistemos, o iš fondo surinktų socialinio draudimo įmokų finansuojamos ne tik socialinio draudimo, bet ir valstybės lėšomis vykdomos socialinės paramos priemonės. Dėl to Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai rekomendavome inicijuoti reikiamus teisinio reglamentavimo pokyčius, kad būtų apibrėžta socialinės apsaugos sistema, socialiniam draudimui ir (ar) jo rūšims būdingi principai. Valstybinį socialinį draudimą reglamentuojančiuose teisės aktuose neapibrėžta *pensijos* sąvoka ir kriterijai, pagal kuriuos viena ar kita išmoka priskiriama pensijoms. Tai sudaro prielaidas įvairias išmokas vadinti pensijomis ir mokėti jas iš pensijų socialinio draudimo lėšų. Pensijų socialinio draudimo įstatymu nustatytos keturios pensijų rūšys: senatvės, netekto darbingumo, našlių, našlaičių. Pensijų socialinio draudimo lėšomis mokamos ir kitos išmokos: maitintojo netekimo, ištarnauto laiko ir invalidumo pensijos, kompensacijos už ypatingas darbo sąlygas, išmokos mirusius pensijų gavėjus laidojusiems asmenims. Ministerija įsipareigojo iki 2018 metų pabaigos atlikti Valstybinio socialinio aprūpinimo sistemos pagrindų įstatymo, kuris nekeistas šešiolika metų, teisinio reguliavimo stebėseną ir, atsižvelgusi į rezultatus, priimti sprendimą tobulinti teisinį reguliavimą. Kaip pažangą gryninant valstybinio socialinio draudimo principus vertiname tai, kad, atsižvelgus į Valstybės kontrolės teiktus pastebėjimus, Užimtumo fondas panaikintas²⁴ ir nustatyta, kad aktyvios darbo rinkos politikos priemonės bus finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis.

2.2. Rezervo fondas dar nepradėtas kaupti

17. Fiskalinių rezervų kaupimas Stabilumo 2018 metų programoje²⁵ įvardijamas kaip vienas svarbiausių viešųjų finansų politikos vidutinio laikotarpio tikslų. Valdžios

²² Valstybinio audito ataskaita „Valstybinio socialinio draudimo fondo 2016 metų ataskaitų rinkinio teisingumas bei lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas“, 2017-09-29 Nr. FA-2017-P-10-11-5-1.

²³ Ten pat, 2.4 skyrius.

²⁴ 2018-06-28 Nr. XIII-1342 Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 35, 37, 38, 39, 391, 40, 41, 44, 50, 54 str. pakeitimo ir 51, 52, 53 str. pripažinimo netekusiais galios įstatymas; 2018-06-28 Nr. XIII-134 Lietuvos Respublikos valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatymo Nr. IX-1541 4, 9, 11 ir 12 str. pakeitimo įstatymas; 2018-06-28 Nr. XIII-1344 Lietuvos Respublikos neįgalųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. 1-2044 5 ir 21 str. pakeitimo įstatymas; 2018-06-28 Nr. XIII-1345 Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymo Nr. VIII-450 pakeitimo įstatymo Nr. XIII 1 str. pakeitimo įstatymas, įsigalios nuo 2019-01-01.

²⁵ Lietuvos 2018 m. stabilumo programa, patvirtinta Vyriausybės 2018-04-25 nutarimu Nr. 387.

sektoriui priskiriamų subsektorių biudžetų perteklių numatoma kaupti skirtinguose fonduose, viename iš jų – Valstybiniame socialinio draudimo rezerviniame fonde – iki 2021 metų pabaigos numatoma sukaupti 0,7 proc. BVP dydžio fiskalinį rezervą.

18. 2008 metais prasidėjus ekonomikos krizei, nebuvo sukaupta pakankamai Valstybinio socialinio draudimo rezervinio fondo lėšų, kurios tuo metu buvo labai reikalingos tiek pensijoms, tiek kitoms socialinio draudimo išmokoms mokėti. VSDF biudžeto deficitas augo ir fondui teko skolintis, kad galėtų mokėti valstybinio socialinio draudimo išmokas. Už skolas kasmet teko mokėti apie 150 mln. Eur palūkanų, todėl 2008–2017 metų laikotarpiu už jas iš VSDF buvo sumokėta daugiau kaip 1 104,0 mln. Eur, o tai šiuo metu sudarytų beveik trečdalį VSDF lėšų, reikalingų valstybinio socialinio draudimo išmokoms išmokėti per metus.
19. Socialinį modelį įgyvendinančiuose įstatymuose numatyta sukurti Valstybinio socialinio draudimo rezervinį fondą kaip pagalbos priemonę kitos ekonomikos krizės šalyje atveju. Jo tikslas – užtikrinti VSDF biudžeto stabilumą ir kaupti piniginius išteklius, reikalingus šio draudimo išmokoms finansuoti, kai nepakanka VSDF biudžeto atitinkamos valstybinio socialinio draudimo rūšies pajamų, t. y. ištikus ekonominiam sunkmečiui ir VSDF pritrūkus pinigų, būtų pasirengta apsaugoti pažeidžiamas visuomenės grupes – jos gautų pensijas ir kitas socialinio draudimo išmokas. Šio fondo sukūrimas neatsiejamas nuo tame pačiame modelyje numatyto ir nuo 2018 metų pradėto vykdyti socialinio draudimo pensijų indeksavimo. Jis turi būti projektuojamas atsižvelgiant į verslo ciklo fazes, kad ekonomikai augant susidarytų lėšų rezervas, o smunkant – būtų panaudojamas, taip išvengiant skolinimosi ir pensijų mažinimo.
20. Buvo tikimasi Valstybinio socialinio draudimo rezervinį fondą pradėti kaupti 2017 metais, tačiau kol kas šis procesas nevyksta – fonde lėšų nesukaupta. Numatyta, kad bus laikoma, jog šis fondas yra kaupiamas, kai VSDF įplaukos viršys išlaidas, skirtas įprastinės veiklos išmokoms mokėti. Nors VSDF rezultatas 2017 metais buvo teigiamas, fondas nepradėtas kaupti dėl teisės aktų pasikeitimo, nes 2017 metų pabaigoje Valstybinio socialinio draudimo įstatymas²⁶ buvo papildytas nuostata, kad rezervas sudaromas atsižvelgiant į metų pabaigoje negrąžintų paskolų sumą. VSDF valdyba 2017-12-31 dar turėjo 3 682,3 mln. Eur Finansų ministerijai negrąžintų paskolų, nors jau 2018-01-01, vadovaujantis 2017-12-12 priimtu 2018 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu²⁷, ši susikaupusi skola buvo perkelta į valstybės išdą.
21. Lietuvos 2018 metų stabilumo programoje prognozuojama, kad 2019 metų pradžioje į VSD rezervo fondo sąskaitą bus pervesta apie 200 mln. Eur. Galima daryti prielaidą, kad, jeigu tęstųsi ekonomikos augimas ir didėtų socialinio draudimo įmokų pajamų surinkimas, apie 4 mlrd. Eur rezervas (tokį dydį numatė Vyriausybė) būtų sukauptas tik maždaug per 20 metų.
22. Šio audito metu VSDF valdybai teikėme pastebėjimus²⁸, kad kyla pagrįstų abejonų, ar įstatymu nustatytą rezervinį fondą bus spėta suformuoti iki tol, kol socialinio draudimo pajamų, skirtų išmokoms mokėti, trūkumas susidarys ne tik dėl ekonominės situacijos, bet ir dėl kitų priežasčių. Mūsų manymu, gali kilti praktinio

²⁶ Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 35 str. 1 d.

²⁷ 2018 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 14 str.

²⁸ Valstybės kontrolės 2018-03-20 raštas Nr.S-(6-5032)-199 „Dėl audito metu nustatytų dalykų“.

teisės aktų taikymo problemų, kai pensijų socialinio draudimo rūšies išlaidos neviršija pensijų socialinio draudimo įplaukų (tai yra viena iš pensijų indeksavimo sąlygų), bet šių įmokų perviršis naudojamas ligos ir motinystės socialinių išmokų trūkumui kompensuoti ir panašiai. VSDF valdyba informavo, kad šiuo metu rengiamas Rezervo fondo apskaičiavimo metodikos projektas, kuriame bus detalai reglamentuotas Rezervo fondo apskaičiavimas ir planavimas.

2.3. Teisės aktų nuostatos dėl VSDF kitų fondų administravimo nesuderintos

23. VSDF valdyba administruoja PSDF įmokas bei GF ir IDIF įmokas ir už tai iš jų gauna VSDF veiklos sąnaudų kompensacijas²⁹. Įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų nuostatos dėl šių fondų lėšų naudojimo jiems administruoti nepagrįstai skirtingos ir tai sukelia jų praktinio taikymo ir aiškinimo sunkumų, apsunkina visų šių fondų biudžetų vykdymo procesus. VSDF gaunamos kompensacijų sumos nuo 2017 metų yra ribojamos atitinkamų metų VSDF ir administruojamų fondų biudžetų rodiklių įstatymuose, nors pagal dabartinį sąnaudų kompensavimo metodikoje įtvirtintą skaičiavimo principą, didėjant surenkamoms įmokoms, turėtų didėti ir VSDF kompensacijų sumos. Šis ribojimas minimų fondų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose nėra nuoseklus dėl skirtingų ir nesuderintų teisės aktų bei biudžetų formavimo principų taikymo, nes VSDF biudžetas formuojamas kaupimo, o kitų fondų biudžetai – pinigų principu. Be to, VSDF rodiklių įstatyme³⁰ nėra nustatyta VSDF kompensacijų pajamų už išmokų iš GF ir IDIF skyrimą ir mokėjimą suma, nors tokia veiklos kompensacijos rūšis nurodyta Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatyme³¹ ir panašiai. Atkreipiame dėmesį, kad VSDF kompensacijų dydžiai³² šio fondo rodiklių įstatyme nepagrįstai priskiriami prie valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifų, nes pagal VSDF biudžeto sandaros įstatymą³³ įmokų tarifai – tai draudėjų, apdraustųjų ir savarankiškai dirbančių asmenų mokamų įmokų dydžių matas, taikomas atskiroms socialinio draudimo rūšims.
24. Apie nesuderintas teisės aktų nuostatas audito metu informavome³⁴ Socialinių reikalų, Sveikatos ir Finansų ministerijas ir rekomendavome, rengiant 2019 ir vėlesnių metų biudžetus, jas suderinti.

²⁹ Valstybinio socialinio draudimo įstatymas, 25 str.; Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 4 ir 13 str.

³⁰ Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2017 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas, 3 str. 15 ir 16 d.

³¹ Garantijų darbuotojams jų darbdaviui tapus nemokiam ir ilgalaikio darbo išmokų įstatymas, 6 ir 15 str.

³² Nustatomi atitinkamų metų VSDF biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo 3 str. „Valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai“.

³³ VSDF biudžeto sandaros įstatymas, 2 str. 19 d.

³⁴ Valstybės kontrolės 2018-08-17 raštas Nr.S-(6-5032)-689 „Dėl nustatytų dalykų“.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
1	Siekiant užtikrinti patikimos finansinės informacijos pateikimą vartotojams, optimizuoti buhalterinės apskaitos ir ataskaitų sudarymo procesą, atsakyti rengti du ataskaitų rinkinius tuo pačiu kaupimo principu ir pateikti svarbius fondo vykdymo duomenis viename ataskaitų rinkinyje.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	1. Atlikti fondo naudojamų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų duomenų apjungimo viename ataskaitų rinkinyje analizę ir atsižvelgiant į gautus rezultatus parengti rekomendacijos įgyvendinimo alternatyvas. 2. Pakeisti reikalingus teisės aktus.	2019 m. IV ketv. 2020 m. II ketv.
2	Siekiant optimizuoti fondo veiklą ir supaprastinti fondo valdymo struktūrą, į vieną juridinį asmenį sujungti 13 šiuo metu veikiančių fondo administravimo įstaigų.	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai	1. Išanalizuoti fondo valdybos pateiktus pasiūlymus dėl fondo administravimo įstaigų sujungimo į vieną juridinį asmenį ir priimti sprendimą dėl fondo veiklos optimizavimo ir valdymo struktūros supaprastinimo. 2. Pakeisti reikalingus teisės aktus.	2019 m. II ketv. 2019 m. IV ketv.
3	Taikyti tokius buhalterinės apskaitos metodus / tvarką, kad būtų užtikrinta, jog sukauptas rezultatas bus pateikiamas pagal atskiras socialinio draudimo rūšis (atsižvelgiant į tai, kad įstatymu yra patvirtinami ne tik bendrieji įmokų tarifai, bet ir jų dydžiai, taikomi tam tikroms socialinio draudimo rūšims).	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1. Atlikti buhalterinės apskaitos operacijų formuojant einamųjų metų ir sukauptą rezultatą analizę ir parengti reikalingų pakeitimų aprašymą, įvertinant Finansų valdymo sistemos funkcionalumo galimybes. 2. Atlikti Finansų valdymo sistemos funkcionalumo tobulinimo darbus.	2020 m. I ketv. 2020 m. IV ketv.
4	Peržiūrėti ir patikslinti VSDF pasirinktus nuvertėjimo apskaitos metodus, kad būtų taikomos tinkamos ir pagrįstos prielaidos, vertinant gautinų sumų nuvertėjimą.	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1. Peržiūrėti ir patikslinti gautinų VSDF, PSDF, GF ir IDIF įmokų nuvertėjimo sumų apskaičiavimo principus.	2019 m. I ketv.
5	Peržiūrėti ir patikslinti VSDF apskaitos organizavimo procesą, kad VSDF, PSDF, GF ir IDIF duomenys būtų pateikti finansinėse ataskaitose, laikantis Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme įtvirtinto subjekto principo.	Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	1. Kreiptis į Finansų ministeriją dėl 9-ojo VSAFAS nuostatų patikslinimo; 2. Bendradarbiaujant su Finansų ministerija, peržiūrėti ir patikslinti VSDF apskaitos politiką, kad PSDF, GF ir IDIF duomenys būtų pateikti finansinėse ataskaitose išlaikant subjekto principą.	2018 m. IV ketv. 2019 m. IV ketv.

* – priemonės ir terminus rekomendacijoms įgyvendinti pateikė SADM, VSDF valdyba (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba).

Atstovas ryšiams, atsakingas už Valstybės kontrolės informavimą apie rekomendacijų įgyvendinimą plane nustatytais terminais:

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos:

Veiklos planavimo ir pokyčių valdymo skyriaus vyriausioji specialistė Diana Stankevičienė, tel. (8 5) 275 3365, el. p. Diana.Stankeviciene@sodra.lt

Rekomendacijos eilės numeris ataskaitoje	Rekomendacija	Subjektas, kuriam pateikta rekomendacija	Veiksmas / Priemonės / Komentarai*	Rekomendacijos įgyvendinimo ir informavimo apie įgyvendinimą data*
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija: Dėl 1 rekomendacijos vykdymo Socialinio draudimo skyriaus patarėja Rima Sereikienė. tel. 2668135, ei. p. rima.sereikiene@socmin.lt Dėl 2 rekomendacijos vykdymo Socialinio draudimo skyriaus patarėja Indrė Lankelienė. tel. 2664242, ei. p. indre.lankeliene@socmin.lt				

Valstybės kontrolierius   Arūnas Dulkys

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinio socialinio
draudimo fondo 2017 metų
ataskaitų rinkinio teisingumas
ir lėšų bei turto valdymo,
naudojimo ir disponavimo jais
teisėtumas“
1 priedas

Audito apimtis ir metodai

Auditų tikslai:

- įvertinti 2017 metų Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis ir pareikšti nepriklausomas nuomones;
- įvertinti 2017 metų Valstybinio socialinio draudimo fondo lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2017 metais teisėtumą atsirinktose audituoti srityse.

Audituotos 2017 metų finansinės ataskaitos:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo konsoliduotosios finansinės būklės, konsoliduotosios veiklos rezultatų, konsoliduotosios pinigų srautų ir konsoliduotosios grynojo turto pokyčių ataskaitos bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų aiškinamieji raštai, parengti pagal 2017-12-31 duomenis.

Audituotos 2017 metų biudžetų vykdymo ataskaitos:

- Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys: konsoliduotosios fondo biudžeto pajamų ir sąnaudų, piniginių įplaukų ir išlaidų 2017-12-31 ataskaitos, biudžeto vykdymo ataskaitų aiškinamasis raštas.

2017 metų pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai:

- 2017 metų pradžioje turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis buvo iš viso 772,8 mln. Eur, pabaigoje – 620,2 mln. Eur.

Veikusios pavaldžios, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos:

- Fondo valdyba ir jos 12 kontroliuojamų subjektų. Fondą administruoja VSDF valdyba prie SADM, fondo valdybos 10 teritorinių skyrių ir dvi kitos fondo valdybos įstaigos: Užsienio išmokų tarnyba ir Karinių ir joms prilygintų struktūrų skyrius. Finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose konsoliduojami 26 subjektai: fondo valdybos administruojamų įstaigų administruojamų 13 išteklių fondų ir 13 fondų administravimo įstaigų.

Pažymime, kad nė vieno audito apimtis nebuvo ribojama.

Auditas atliktas:

- pagal Valstybinio audito reikalavimus³⁵, tarptautinius audito standartus (TAS)³⁶ ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus³⁷;
- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotosiose finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o fondo lėšos ir turtas valdomi, naudojami ir jais disponuojama teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Audito apimtis ir metodai

Vertintos sritys ir atliktos procedūros dėl 2017 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių duomenų

Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika:

VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys

- Nustatytos svarbiausios audito sritys: pajamos (valstybinio socialinio draudimo įmokų pagal rūšis apskaita, pasikeitus atskiroms socialinio draudimo rūšims, įmokų tarifų ir dydžių taikymas, neautomatizuota socialinio draudimo įmokų lėšų ir permokų apskaita); sąnaudos (ne visai socialinio draudimo išmokų apskaitai taikomas kaupimo principas, lėšų trūkumas socialinio draudimo išmokoms, kurios bus mokamos iš pensijų, nedarbo ir nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokų lėšų, ranka daryti įrašai apskaitoje); turtas (nekilnojamojo turto, registruoto kaip nekilnojamosios kultūros vertybės, įtraukimas į apskaitą ir parodymas finansinėse ataskaitose, fondo administravimo įstaigų perduoti planuojamo turto, esminio turto pagerinimo darbų apskaita). Taip pat apsispręsta įvertinti socialinio draudimo lėšas, pervedamas į PF, fondo administravimo įstaigų veiklos sąnaudas (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo), Rezervo fondo kaupimą, finansinę ir investicinę veiklą (reikšminga dėl pokyčių, susijusių su paskolų grąžinimu).

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Atliekant VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų auditą, atlikti kontrolės testai pagrindinių kontrolės priemonių, skirtų užtikrinti, kad visos VSDF mokesčių ir socialinių įmokų pajamos bei patiriamos socialinių išmokų sąnaudos ir su jomis susijusios mokėtinos, gautinos sumos būtų pagrįstos tinkamais dokumentais, apskaitos registruose užregistruojamos laiku, teisingos vertės, tinkamose sąskaitose ir teisingai nurodytos finansinėse ataskaitose.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalūs testai ir (ar) analitinės procedūros):

VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys

- Pajamų srityje atrankos būdu vertintas pajamų pripažinimas, įvertinimas ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimas (laiku, teisingos vertės, esant tinkamiems pagrindžiamiesiems dokumentams, tinkamose sąskaitose).
- Sąnaudų srityje atrankos būdu vertintas sąnaudų pripažinimas ir registravimas (tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumas, tikrumas, užregistravimas teisingos vertės, tinkamose sąskaitose).
- Turto srityje vertintas duomenų pateikimas finansinėse ataskaitose.

Bendras ataskaitų rinkinio vertinimas:

- Atliekant VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių auditus, įvertinta: taikomų apskaitos metodų tinkamumas ir apskaitinių įverčių bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumas; bendras atitinkamai konsoliduotųjų finansinių ataskaitų arba finansinių ataskaitų pateikimas, struktūra ir turinys, įskaitant atskleidimus, ir tai, ar šiose ataskaitose pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai pateikti taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus; bendras biudžeto vykdymo ataskaitų pateikimas, struktūra, turinys, ir tai, ar šiose ataskaitose pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai pateikti taip, kad atitiktų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pateikimo reikalavimus.

Vertintos sritys ir jose atliktos procedūros dėl valstybės ir valstybės išteklių fondų lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais 2017 metais teisėtumo

Atlikus audituojamų subjektų veiklos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšminga neatitikties rizika:

³⁵ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 „Dėl Valstybinio audito reikalavimų patvirtinimo“.

³⁶ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti tarptautiniai audito standartai (Lietuvos audito rūmų išversti į lietuvių kalbą). Prieiga per internetą: <http://lar.lt/www/new/page.php?326>.

³⁷ Finansinio audito (1000–1810 TAAIS) ir atitikties audito (4000 TAAIS) standartai. Prieiga per internetą: <http://www.vkontrole.lt/page.aspx?id=350>.

Audito apimtis ir metodai

Nustatytos šios svarbiausios audito sritys:

- Finansinės veiklos ir asignavimų naudojimo, sąnaudų, pajamų, turto.

Sritys, kuriose nustatytas kontrolės procedūrų efektyvumas (atliktas kontrolės testavimas):

- Atliekant VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų auditus, vidaus kontrolės testavimas nebuvo atliekamas.

Sritys, kuriose atliktos pagrindinės audito procedūros (detalus testai ir (ar) analitinės procedūros):

VSDF konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys

- Pajamų srityje vertinta: kaip laikomasi teisės aktų nuostatų, susijusių su socialinių draudimo įmokų įtraukimu į apskaitą ir registravimu; kaip laikomasi teisės aktų nuostatų, valstybės išdui mokant fondui įmokas už valstybės biudžeto lėšomis draudžiamus asmenis; kaip laikomasi teisės aktų nuostatų, fondui kompensuojant patirtas sąnaudas vykdant kitas fondui pavestas funkcijas; pinigų ir pinigų ekvivalentų inventorizacijos atlikimas; ar laikomasi teisės aktų nuostatų, įtraukiant į apskaitą valstybinio socialinio draudimo įmokas pagal rūšis, taikant pasikeitusius įmokų tarifus ir dydžius.
- Sąnaudų srityje vertinta: ar ligos socialinio draudimo ir motinystės socialinio draudimo ir kitos išmokos nemokamos iš pensijų, nedarbo ir nelaimingų atsitikimų darbe socialinio draudimo įmokų lėšų; ar visos socialinių išmokų sąnaudos apskaitoje registruojamos taikant kaupimo principą; kaip laikomasi teisės aktų nuostatų dėl darbo užmokesčio mokėjimo; ar darbuotojai kaip Lietuvos ekspertai negauna dvigubo finansavimo; ar skola valstybei perkelta teisės aktuose nustatyta tvarka.
- Turto srityje vertintas turto pagal panaudos sutartis perdavimas, naudojimas ir kontrolė.
- Teisės aktų nuostatos dėl išmokų darbuotojams mokėjimo ir fondo administravimo sąnaudų skaičiavimo.

Vertinta atitiktis šiems teisės aktams:

Įstatymai:

- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2017 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2018 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sandaros įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo pensijų įstatymas.
- Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos pensijų kaupimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų ir valstybinių pensijų, sumažintų dėl draudžiamųjų pajamų turėjimo, kompensavimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo (invalidumo) pensijų kompensavimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas.
- Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas.
- Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.
- Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymas.

Seimo nutarimas:

- Lietuvos Respublikos Seimo 2011-05-24 nutarimas Nr. XI-1410 „Dėl Valstybinio socialinio draudimo ir pensijų sistemos pertvarkos gairių patvirtinimo“.

Vyriausybės nutarimai:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-02-11 nutarimas Nr.163 „Dėl viešame aukcione parduodamo valstybės nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamojų daiktų sąrašo patvirtinimo“.
  - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-06-14 nutarimas Nr. 647 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“.
  - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-01-25 nutarimas Nr. 86 „Dėl Ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų patvirtinimo“.
  - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-12-24 nutarimas Nr. 1656 „Dėl Nedarbo socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“.
  - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994-11-18 nutarimas Nr. 1156 „Dėl Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“.
  - Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-03-22 nutarimas Nr. 309 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“.
-

Audito apimtis ir metodai

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993-07-08 nutarimas Nr. 511 „Dėl biudžetinių įstaigų ir organizacijų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos tobulinimo“.
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-06-04 nutarimas Nr. 667 „Dėl Valstybės perskolinamų paskolų ir valstybės garantijų teikimo, suteiktų perskolinamų paskolų grąžinimo ir valstybės garantijų administravimo taisyklių patvirtinimo“.

Įsakymai:

- Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymais patvirtinti viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartai.
-

Valstybinio audito ataskaitos
„Valstybinio socialinio
draudimo fondo 2017 metų
ataskaitų rinkinio teisingumas
ir lėšų bei turto valdymo,
naudojimo ir disponavimo jais
teisėtumas“
2 priedas

Santrumpos ir sąvokos

BVAR – biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys.

IDIF – Ilgalaikio darbo išmokų fondas.

GF – Garantinis fondas.

KFAR – konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys.

FAR – finansinių ataskaitų rinkinys.

PSDF – Privalomojo sveikatos draudimo fondas.

SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

SAM – Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija.

VLK – Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos.

VSDF – Valstybinis socialinio draudimo fondas.

VSS – viešojo sektoriaus subjektas.

Socialinis modelis – darbo santykių ir valstybinio socialinio draudimo teisinis-administracinis modelis, sukurtas Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai vykdant projektą „Lietuvos socialinio modelio, apimančio užimtumo didinimą, darbo santykių reglamentavimo tobulinimą ir socialinio draudimo tvarumą, sukūrimas“³⁸.

Valstybinio socialinio draudimo įmokos (toliau – socialinio draudimo įmokos) – apdraustųjų asmenų ir (ar) jų draudėjų į Valstybinį socialinio draudimo fondą³⁹ mokamos įstatymų nustatyto dydžio įmokos.

Valstybinio socialinio draudimo išmokos (toliau – socialinio draudimo išmokos) – įstatymų nustatytos socialinio draudimo išmokos, į kurias, įvykus draudžiamajam įvykiui, teisę įgyja apdraustieji ir kiti įstatymų nustatyti fiziniai asmenys⁴⁰.

Valstybinis socialinio draudimo fondas – šio įstatymo nustatyta tvarka valdomi centralizuoti tiksliniai finansiniai ir materialiniai ištekliai, kurie yra įtraukiami į apskaitą nuo valstybės ir savivaldybių biudžetų atskirtame Fondo biudžete ir yra naudojami pensijų, ligos, motinystės, nedarbo bei nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniam draudimui finansuoti, valdyti ir administruoti⁴¹.

³⁸ Paraiškos kodas Nr. VP1-4.3-VRM-02-V-08-001.

³⁹ Socialinio draudimo įstatymas, 1991-05-21 Nr. I-1336, 2 str. 10 d.

⁴⁰ Ten pat, 2 str. 12 d.

⁴¹ Ten pat, 2 str. 14 d.

Kaupimo principas – bendrasis viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų sudarymo principas: ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai viešojo sektoriaus subjekto apskaitoje registruojami tada, kai jie įvyksta, ir pateikiami tų ataskaitinių laikotarpių finansinėse ataskaitose. Pajamos registruojamos tada, kai uždirbamos, o sąnaudos – tada, kai patiriamos, neatsižvelgiant į pinigų gavimą ar išmokėjimą⁴².

Pinigų principas – viešojo sektoriaus subjekto išlaidos pripažįstamos tada, kai išmokami pinigai, o pajamos – tada, kai gaunami pinigai⁴³.

---

⁴² Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212, 9 str.

⁴³ Ten pat, 14 str.

NAUDINGI • VERTINAMI • ATPAŽŪSTAMI

